

Nr 26*Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående
fortsatt valutareglering jämte motioner i ämnet.*

I en den 24 februari 1967 dagtecknad proposition, nr 45, vilken hänvisats till bankoutskottet, har Kungl. Maj:t under åberopande av ett propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag *dels* begärt riksdagens samtycke till förordnande om fortsatt valutareglering i enlighet med vad föredragande departementschefen förordnat;

dels velat inhämta riksdagens yttrande över ett vid propositionen fogat förslag till förordning om fortsatt giltighet av valutaförordningen den 5 juni 1959 (nr 264).

Den tid för vilken förordnande om fortsatt valutareglering avses bli meddelat och valutaförordningen äga fortsatt giltighet är den 1 juli 1967—den 30 juni 1968.

Förslaget till förordning har följande lydelse.

Förslag

till

Förordning**om fortsatt giltighet av valutaförordningen den 5 juni 1959 (nr 264)**

Härigenom förordnas, att valutaförordningen den 5 juni 1959, som enligt förordning den 29 april 1966 (nr 127) gäller till och med den 30 juni 1967, skall äga fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1968.

Beträffande motiven för vad som föreslagits i propositionen hänvisas till densamma.

Till utskottet har även hänvisats följande i anledning av propositionen väckta motioner, nämligen

dels de likalydande motionerna nr 718 i första kammaren av herrar *Gösta Jacobsson m. fl.* och nr 899 i andra kammaren av herrar *Magnusson* i Borås *m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t

1) som sin åsikt uttala, att tillräcklig motivering inte framförts för fortsatt valutareglering av nuvarande omfattning,

2) hemställa att de fördelar för stabiliseringspolitiken och de nackdelar för svenska företag som den nuvarande regleringen kan anses medföra måtte snarast redovisas, samt

3) hemställa, att omedelbar liberalisering måtte genomföras för finansiell upplåning i utlandet för svenska företag som ämnar investera upplånat kapital i Sverige;

dels de likalydande motionerna nr 719 i första kammaren av herrar *Skårman* och *Tistad* och nr 898 i andra kammaren av herr *Berglund m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen vid sin behandling av propositionen nr 45 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om åtgärder för en väsentlig uppmjukning av de valutareglerande författningarna och deras tillämpning i syfte att, efter särskild utredning, avveckla valutaregleringen.

Rörande de skäl som anförts till stöd för vad som yrkats i motionerna får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas i det följande, hänvisa till motionerna II: 899 och II: 898.

Motionerna

I motionerna I: 718 och II: 899 hävdas att flertalet av de konjunkturrella skäl som tidigare anförts till stöd för valutaregleringens vidmakthållande saknar giltighet i nuvarande ekonomiska läge. Även övriga motiveringar därför ifrågasättes. Konjunkturläget anses snarast tala för en kapitalimport. Den fortgående internationaliseringen av svenska företags verksamhet säges göra det naturligt att skapa möjligheter till en integrering av kreditmarknaderna även vad avser svenska företags inhemska investeringar. Den liberalisering av praxis som omnämnes i propositionen medger, anför motionärerna, ingen realkapitalbildning i Sverige. En lättnad i restriktionerna kring värdepappershandeln väntas ge ett förhållandevis blygsamt totalresultat, varför rådande praxis därvidlag bör kunna omprövas tillika med den svenska fondbörsens regler i fråga om utländska värdepapper. Enligt motionärernas uppfattning skulle en vidgad liberalisering av kapitalrörelserna inte ge ett så kraftigt utslag i betalningsbalansen som det vilket förorsakas av de helt liberaliserade löpande betalningarna. Som ett alternativ till en fullständig frigörelse av kapitalrörelserna nämnes möjligheten att i förväg fastställa ett rimligt belopp för kapitalimport och därefter övervaka denna kapitaltillförsel på samma sätt som övrig upplåning.

I motionerna I: 719 och II: 898 ifrågasättes lämpligheten av att vidmakthålla en reglering som är vidsträckt i formen men tillämpas i rätt begränsad omfattning. Prövningsförfarandet innebär, säger motionärerna, ofta ett onödigt krångel, och osäkerheten om vilka kapitaltransaktioner som kommer att tillåtas försvårar en långsiktig planering av finansieringsmöjlig-

heterna. Det betecknas som naturligt att i en utveckling mot ökad internationell handel mer än tidigare tillgodose näringslivets kreditbehov på den internationella marknaden.

Utskottet

Den valutareglering som tillämpas är baserad på en fullmaktslag, valutlagen, vilken ger Kungl. Maj:t möjlighet att utfärda vissa valutareglrande bestämmelser. I fredstid får förordnande om valutareglering dock med visst undantag meddelas endast efter det att riksdagen lämnat sitt medgivande. Genom att giltighetstiden för ett sådant förordnande är begränsad till ett år får riksdagen tillfälle att årligen ta ställning till frågan om valutaregleringens forthetstånd. Även regleringsåtgärdernas närmare utformning, varom stadgas i valutaförordningen, skall därvid underställas riksdagens prövning. Grundförutsättningen för att valutareglering skall få påbjudas är att så prövas erforderligt för uppnående av det mål som fastställts för riksbankens penningpolitiska verksamhet eller eljest med hänsyn till rikets betalningsförhållanden med utlandet. Ett väsentligt drag i den tillämpade regleringen är att en betydande frihet lämnats åt riksbanken att i praxis liberalisera dess tillämpning. Mera omfattande liberaliseringsåtgärder vidtogs senast år 1964. I valutastyrelsens berättelse för år 1966 (BoU:s mem. 1967 nr 1, s. 58) meddelas vissa uppgifter om bestämmelser som gällt och praxis som följts i fråga om valutaregleringen under året.

I propositionen föreslås att förnyat förordnande om valutareglering skall få meddelas för ett år från kommande halvårsskifte, då nuvarande förordnande utlöper. Såsom skäl för hemställan härom åberopar chefen för finansdepartementet, att valutaregleringen till den del som den nu främst är i funktion, nämligen i fråga om värdepappershandeln över gränserna, utgör ett väsentligt ekonomisk—politiskt instrument i den uppsättning av sådana medel som står samhället till buds för att uppnå de allmänt omfattade målen för den ekonomiska politiken. Departementschefen erinrar om att de betalningar som träffas av den nu tillämpade valutaregleringen i huvudsak är sådana som sammanhänger med värdepappershandeln.

De föreliggande två motionsparen överensstämmer däri att i båda fallen en ytterligare liberalisering av valutaregleringen påyrkas. I motionerna I: 718 och II: 899 begäres att en sådan liberalisering skall vidtagas omedelbart och avse att skapa möjlighet till finansiell upplåning utomlands för svenska företag som ämnar investera upplånat kapital i Sverige. Att döma av motiveringen ligger ungefär samma önskemål bakom det i motionerna I: 719 och II: 898 framförda önskemålet om åtgärder för en väsentlig uppmjukning av de valutareglrande författningarna och deras tillämpning. En avveckling av valutaregleringen bör enligt dessa motioner eftersträvas; dess-

förrinnan anses dock en särskild utredning vara erforderlig. I de förstnämnda motionerna föreslås också att riksdagen av Kungl. Maj:t skall begära en redovisning av den nuvarande valutaregleringens för- och nackdelar från stabiliseringspolitisk synpunkt.

De kvarstående begränsningarna i valutarörelserna avser vissa typer av kapitaltransaktioner, medan däremot i fråga om löpande betalningar en fullständig liberalisering har genomförts. Det stöd som penningpolitiken erhåller genom att kapitalinflödet från utlandet begränsas är enligt utskottets uppfattning av väsentlig betydelse. I praxis åsyftas med regleringen i första hand att undvika utlandsfinansiering av den inhemska produktionen. En sådan strävan står i god överensstämmelse med den restriktiva kreditpolitik som på senare tid tett sig nödvändig. När det gäller utrikesupplåning för finansiering av investeringar i utlandet eller för att refinansiera exportkredit brukar å andra sidan tillstånd ges. Likaså lämnas regelmässigt tillstånd för utlandsägda företags upplåning hos moderbolagen. Motionärernas synpunkter på behovet att främja en ökad internationalisering av näringslivet synes alltså i praktiken vara väl tillgodosedda.

Utskottet vill ytterligare framhålla, att riksbanken enligt valutaförordningen äger en allmän befogenhet att medge befrielse från eller lindring i de skyldigheter som stadgas genom förordningen. Det nuvarande regelsystemet kännetecknas sålunda av en betydande smidighet, och en förändring av det utgör icke någon nödvändig förutsättning för en ytterligare liberalisering av valutapolitiken.

Av vad här sagts framgår att utskottet har en annan och mera positiv syn på valutaregleringens såväl utformning som praktiska funktion än den som kommer till uttryck i motionerna. Utskottet tillstyrker att riksdagen ger sitt samtycke till fortsatt valutareglering och är inte berett att förorda vare sig en omedelbar uppmjukning av regleringen eller en utredning med sikte på en framtida avveckling. Någon särskild redovisning av regleringens för- och nackdelar utöver den som ges i samband med den fortlöpande rapporteringen om den ekonomiska utvecklingen i stort anser utskottet icke heller vara erforderlig.

Mot det vid propositionen fogade författningsförslaget har utskottet ingen erinran.

Åberopande vad här anförts hemställer utskottet,

att riksdagen måtte

A. 1) samtycka till förordnande om fortsatt valutareglering i enlighet med vad som förordats i propositionen nr 45, och

2) vad beträffar det genom propositionen framlagda förslaget till förordning i skrivelse till Kungl. Maj:t som sin mening ge till känna vad utskottet ovan anförte;

B. besluta att motionerna I: 718 och II: 899 icke skall föranleda någon riksdagens åtgärd;

C. besluta att motionerna I: 719 och II: 898 icke skall föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 11 april 1967

På bankoutskottets vägnar:

C. G. REGNÉLL

Närvarande:

från första kammaren: herrar Ståhle, Åke Larsson, Palm, Åkerlund, Hilding, Lundin, Nils Theodor Larsson och Lundberg;

från andra kammaren: herr Regnéll, fru Renström-Ingenäs, herrar Berglund, Franzén i Motala, Börjesson i Glömminge*, Larsson i Umeå, Ekström i Iggesund och Fridolfsson i Rödeby.

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservationer

1. av herrar Åkerlund, Lundberg och Regnéll, vilka ansett

dels att det avsnitt på s. 4 i utskottets yttrande som börjar med orden »De kvarstående begränsningarna» och slutar med orden »har utskottet ingen erinran» bort utbytas mot ett avsnitt av följande lydelse:

»Utskottet kan helt ansluta sig till den i motionerna I: 718 och II: 899 framförda åsikten, att tillräcklig motivering inte framförts för en fortsatt valutareglering av nuvarande omfattning. Den liberalisering av regleringens tillämpning som skett inte minst på grundval av internationella överenskommelser har medfört att största delen av betalningsströmmarna över gränserna har fritagits från inskränkningar. Restriktiviteten är koncentrerad till den internationella värdepappershandeln och till upplåning och utlåning av kapital i utlandet. De ogynnsamma verkningarna härav drabbas särskilt svenska företag med internationell inriktning, vilka till skillnad från sina utländska konkurrenter saknar möjlighet att fritt anskaffa kapital på utländska marknader. Ett upphävande av restriktionerna på dessa områden skulle totalt sett inte medföra några omvälvande konsekvenser men skulle däremot få stor betydelse för den kategori av företag som här berörts och för hela det svenska näringslivets möjlighet till utveckling i takt med den snabbt pågående internationaliseringen av det utländska näringslivet.

De stabiliseringspolitiska verkningar som förespråkarna för valutaregleringen vill uppnå med denna kan enligt utskottets uppfattning åstadkommas med andra, lämpligare medel. I dagens läge kan, såsom framhålles i motionerna I: 718 och II: 899, den konjunkturdämpande effekten av valutaregleringen inte vara särskilt eftersträvansvärd. Regleringens bibehållande synes alltså snarast försvåra en smidig konjunkturpolitik. I en väsentligt ändrad ekonomisk-politisk situation kvarstår efter dess upphävande alltid möjligheten att tillgripa gällande fullmaktslagstiftning. Med hänsyn till vad här sagts vill utskottet föreslå, att riksdagen avslår Kungl. Maj:ts begäran om samtycke till fortsatt valutareglering. Med detta ställningstagande bortfaller förutsättningarna för det av Kungl. Maj:t begärda yttrandet över det i propositionen framlagda författningsförslaget; Kungl. Maj:ts förslag i denna del bör alltså icke föranleda någon riksdagens åtgärd. Likaså bortfaller förutsättningarna för de åtgärder som utöver en omedelbar liberalisering av valutaregleringen föreslagits i motionerna I: 718 och II: 899 samt I: 719 och II: 898.»

dels att utskottet under A. och B. bort hemställa,

»att riksdagen måtte

A. 1) avslå propositionen nr 45 i vad den avser begäran om riksdagens samtycke till förordnande om fortsatt valutareglering, och

2) besluta att propositionen i vad den avser inhämtande av yttrande över vid densamma fogat förslag till förordning icke skall föranleda någon riksdagens åtgärd;

B. besluta att motionerna I: 718 och II: 899 skall anses besvarade med vad utskottet ovan anfört».

2. av herrar *Hilding, Berglund* och *Larsson* i Umeå, vilka ansett

dels att det avsnitt på s. 4 i utskottets yttrande som börjar med orden »De kvarstående begränsningarna» och slutar med orden »icke heller vara erforderlig» bort utbytas mot ett avsnitt av följande lydelse:

»Utskottet kan för sin del ansluta sig till de synpunkter och förslag som framföres i motionerna I: 719 och II: 898. De inskränkningar i valutarörelserna som numera upprätthålls torde fylla en högst begränsad funktion och ha ringa ekonomisk-politisk effekt. Med hänsyn härtill och till önskvärdheten att ytterligare underlätta internationella ekonomiska förbindelser bör en avveckling av regleringen eftersträvas.

Ett fullständigt slopande av valutaregleringen torde böra föregås av en utredning som belyser de problem som en sådan åtgärd skulle kunna föranleda. Utskottet vill emellertid understryka att även inom ramen för en bibehållen valutareglering en fortsatt liberalisering ter sig betydelsefull. Att författningarna medger en strängare valutareglering än som förekommer i

praktiken är nämligen för företagen förenat med avsevärda nackdelar, bl. a. så till vida att osäkerheten om vilka kapitaltransaktioner över gränserna som kommer att tillåtas uppenbart försvårar en långsiktig planering av finansieringsmöjligheterna. Oavsett den här förordade utredningen bör alltså en väsentlig uppmjukning och förenkling av valutaregleringen utan dröjsmål kunna genomföras.»

dels att utskottet under C. bort hemställa,

»att riksdagen med bifall till motionerna I: 719 och II: 898 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om åtgärder för en väsentlig uppmjukning av de valutareglerande åtgärderna och deras tillämpning i syfte att, efter särskild utredning, avveckla valutaregleringen».